rigens geen winst aanwezig is, doch belast, indien dit wel het geval is. (verg. H.R. B. 2472).

Daar ik de grens, die de Redactie voor den omvang dezer beschouwingen stelde, reeds overschreed, moet ik mij er van onthouden op dit vraagstuk nader in te gaan. Het is echter duidelijk, dat hier slechts de korte formuleering wordt gegeven van de eindconclusie bij een meer omvangrijk probleem. De leidende gedachte bij het zoeken van de oplossing hiervan was de overweging, dat bij uitgifte van bonus-aandeelen ten laste van een agio-reserve slechts verandering in bestemming plaats vindt van een deel van het kapitaal der vennootschap, daar men immers ook de agio-reserve tot dit kapitaal pleegt te rekenen. Vandaar, dat de bonus belast is, voor zoover deze boven de agio-reserve uit een winst-reserve wordt uitgekeerd.

M. J. PRINSEN

DE SCHATTINGSPROCEDURE VOOR DE BEPALING VAN DE WAARDE VAN INCOURANTE EFFECTEN VOOR HET SUCCESSIERECHT

Wanneer de Inspecteur, belast met de aanslagregeling in de Vermogensbelasting, meent dat een effect voor deze belasting te laag is aangegeven, kan hij, al dan niet na overleg met belastingplichtige, een hoogeren aanslag opleggen, waarna reclame, beroep voor den Raad van Beroep en cassatie kunnen volgen.

Geheel anders is de procedure als 's-Rijks ambtenaar, belast met de berekening van het successierecht — voor het schenkingsrecht geldt hetzelfde — de aangegeven waarde van een effect te laag acht. Hij kan geen aanslag opleggen dus ook geen hoogeren aanslag, maar moet een gerechtelijke waardeering door deskundigen vorderen als geregeld in art. 62 v. der Successiewet.

Over het verloop dezer slechts in beperkten kring bekende procedure iets mede te deelen, vooral uit de practijk, is het doel dezer bijdrage. Een enkele critische opmerking moge daarbij worden gemaakt.

Volgens art. 47*d* der Successiewet wordt de waarde van effecten bepaald op hunne geldswaarde naar de prijscourant, op last van den Minister van Financien door ten minste vier makelaars of commissionairs in effecten te Amsterdam opgemaakt in de week van het overlijden en zoo zij daarop niet bekend staan naar de begrooting des aangevers.

Voor de effecten op deze prijscourant vermeld — helaas zijn het niet vele — wordt bij de regeling der belasting de aangegeven waarde ambtshalve in overeenstemming gebracht met de koers van deze prijscourant, dus ook verlaagd als hooger was aangegeven. Voor alle andere effecten geldt de gerechtelijke waardeering. Taalkundig is het dus niet juist in dit verband van incourante effecten te spreken. Een fonds kan dagelijks officieel aan de beurs van Amsterdam worden verhandeld, als het niet op bovengenoemde prijscourant staat kan bij te lage aangifte heffing van successierecht over de wezenlijke waarde, theoretisch althans, alleen worden verkregen door middel van de gerechtelijke waardeering.

's-Rijks ambtenaar is voor Amsterdam en 's-Gravenhage de Inspecteur der Successie, overigens in het land de Ontvanger der Successie of der Registratie en Domeinen. In het vervolg zal over den ontvanger worden besproken.

De ontvanger nu, die de gerechtelijke waardeering van een effect vordert, doet dit door middel van een exploit, dat hij door een gerechtsdeurwaarder laat beteekenen aan de aangevers, dat zijn de erfgenamen of de executeurs-testamentair.

Dit exploit houdt in: *1.* vermelding van de wezenlijke geldswaarde, die ontvanger vermeent, dat aan het effect op den sterfdag moet worden toegekend; *2.* het bedrag aan successierecht, hetwelk over deze meerdere waarde verschuldigd is en een gelijk bedrag als boete; *3.* dagvaarding voor den kantonrechter ten einde zich omtrent de keuze van drie deskundigen te verstaan of bij gebreke daarvan, dezen door den kantonrechter ambtshalve te hooren benoemen.

Dit is dus de introductieve dagvaarding.

Verschijnt de ontvanger niet, wat feitelijk niet voorkomt, dan wordt de zaak van de rol afgevoerd. Verschijnt de wederpartij niet, dan wordt niet verstek verleend, waardoor de ontvanger zijn zaak zou hebben gewonnen, maar dan is geen overeenstemming bereikt omtrent de keuze der drie deskundigen en worden deze door den Kantonrechter ambtshalve benoemd.

Een gewoon civielrechtelijk geding is de gerechtelijke waardeering dus niet. Dit blijkt ook hieruit, dat na de schatting door de deskundigen geen uitspraak door den rechter wordt gedaan.

De ontvanger kan in het exploit iedere waarde stellen die hij verkiest. Er behoeft echter niet te worden gevreesd voor overdrijving of „probeersels", want vóór de aanzegging der waardeering is de machtiging vereischt van den betrokken Directeur der Registratie en Domeinen, welke slechts wordt verleend op een uitvoerig gemotiveerd voorstel en na grondig onderzoek.

Volgens de dagvaarding moeten partijen op de zitting overeenkomen omtrent de keuze der deskundigen. Overleg omtrent personen op een openbare zitting heeft bezwaren. De ontvanger tracht dan ook vóór de zitting met de wederpartij tot overeenstemming te komen en dit gelukt vaak. Niet volgens de wet is de aanwijzing van één deskundige door den ontvanger, één door de wederpartij en één door den kantonrechter (P.W. 8124). Is overeenstemming bereikt, dan worden de namen der gekozenen aan den kantonrechter opgegeven, die hen moet benoemen. Bij ambtshalve benoeming is de kantonrechter geheel vrij in zijn keuze.

Wie zijn nu deskundigen? In het algemeen accountants en bedrijfseconomen, maar niet uitsluitend. Het te waardeeren object speelt een rol bij de keuze der deskundigen. Zijn dit aandeelen in een z.g. huizenmaatschappij dan zullen drie makelaars in onroerende goederen aan te bevelen zijn. De directeur of oud-directeur der N.V., wier aandeelen geschat moeten worden, kan een te waardeeren deskundige zijn, mits natuurlijk geen erfgenaam of na aan deze verwant. Betreft het effecten aan de Amsterdamsche beurs of aan buitenlandsche beurzen genoteerd, dan zijn makelaars of commissionairs in effecten de aangewezenen. In alle andere gevallen is het echter niet aan te bevelen drie commissionairs in effecten te kiezen. Zij zijn te veel gewoon met de verkoopwaarde te werken, terwijl, zooals bekend, de geldswaarde hier geschat moet worden. Wel zijn zeer aan te bevelen leidende personen uit den handel in incourante fondsen die veel ervaring op dit gebied hebben. Dezelfde ervaring treft men aan onder bankdirecteuren, men denke aan credieten en emissies. Tenminste één accountant in de commissie zal in het algemeen gewenscht zijn. De hiervoor bedoelde personen zijn bovendien de aangewezen adviseurs voor het schatten der waarde als grondslag voor de onderlinge afrekening tusschen erfgenamen en andere deelgenooten.

Rijksaccountants worden ook wel als deskundigen gekozen. Dit heeft vooral voor de erfgenamen het voordeel, dat zij ingevolge een aanschrijving van den Minister van Financien geen honorarium mogen genieten. De vrees, dat zij te zeer op de belangen van den Staat zouden letten is ongegrond o.a. omdat de Minister hun de meeste onpartijdigheid heeft voorgeschreven.

Het is duidelijk dat het zwaartepunt der zaak ligt in de keuze der deskundigen; met groote zorgvuldigheid en in het belang van beide partijen moet getracht worden alleszins bekwame en betrouwbare deskundigen te verkrijgen.

In art. 62 Successiewet worden eenige artikelen van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering uit de afdeeling „Van berigt van deskundigen" toepasselijk verklaard, o.m. art. 224 B.Rv. — de deskundigen moeten vóór de waardeering beëedigd worden; art. 228 B.Rv. — de kantonrechter bepaalt waar en wanneer de deskundigen hun onderzoek zullen beginnen; en het 2de lid van art. 230, luidende: „Partijen zullen bij het onderzoek aan de deskundigen zoodanige voordragten „en vorderingen mogen doen, als zij zullen goedvinden, en „daarvan zal melding worden gemaakt bij het berigt".

Dit is van veel belang, want hierdoor wordt de geheele aard van het geding bepaald.

Partijen, dat zijn dus de ontvanger en de aangevers, hebben het recht bij het onderzoek aanwezig te zijn, desgewenscht bij gemachtigde en bijgestaan door hun raadslieden — de ontvanger is altijd aanwezig — en krijgen zoo ruimschoots gelegenheid hunne beschouwingen en opvattingen omtrent de te schatten waarde aan de deskundigen kenbaar te maken.

Vooraf kunnen ook schriftelijke beschouwingen worden gegeven. De deskundigen behoeven niet, zooals de rechter en in mindere mate de Raad van Beroep moet doen, als een sphinx de vertoogen van partijen aan te hooren en nemen dan ook als regel persoonlijk aan de besprekingen deel. Deze worden zoo een rechtstreeksche gedachtenwisseling tusschen alle aanwezigen, waardoor de op dit gebied moeilijk te vinden waarheid (de geldswaarde) wel zoo dicht mogelijk wordt benaderd.

De deskundigen zijn verplicht partijen aan te hooren, in het redelijke natuurlijk, maar zij onderzoeken zelfstandig, nemen inzage van balansen en andere bescheiden, beziehtigen gebouwen, fabrieken en terreinen, stellen vragen aan den directeur der N.V. en anderen. In de wet staat niet, dat de erfgenamen deze inzage en toegang tot gebouwen enz. moeten verleenen of bevorderen. Door weigering of chicanes scheppen zij echter een vermoeden in hun nadeel en waar ieder verstandig mensch dit wel begrijpt, heb ik nimmer schermutselingen van dezen aard medegemaakt, integendeel ontvangen de experts gewoonlijk de meeste medewerking.

De deskundigen maken van hun bevinding een proces-verbaal op. Daarin vermelden zij de verschillende door elk hunner aan de effecten toegekende waarden, zonder opgave van ieders persoonlijk gevoelen, maar met redenen bekleed. (art. 231 W.v. B.Rv.)

Motiveering met cijfers is niet noodig en ook geen gebruik, maar wel moet daaruit blijken welke methode bij de schatting is gevolgd. (zie P.W. 13274).[1])

Indien twee deskundigen het eens zijn, wordt hunne waardeering, indien zij allen verschillen, een derde gedeelte van het gezamenlijk bedrag voor de waarde gehouden. (art. 62 al. 5 der Successiewet).

Uit deze bepaling volgt, dat het bericht der deskundigen niet slechts tot advies voor den rechter strekt, maar de zaak definitief uitmaakt.

Er kunnen echter wel geschillen ontstaan, doordat één der partijen beweert, dat de effecten niet volgens de wet, dat is dus naar de geldswaarde zijn geschat en dit geschil komt voor den gewonen rechter in successiezaken, de Arrondissements-Rechtbank. Op deze wijze kan ook voor het successierecht een rechterlijke uitspraak omtrent het begrip geldswaarde worden verkregen.

Veel jurisprudentie op dit gebied is er niet. Ik vermeld arrest H.R. van 29 April 1910 W. 9024. P.W. 10420; Hof Arnhem 27 Nov. 1923 W. 11123. P.W. 11950; Rechtbank Breda 10 November 1936, 1938 no. 246 (alle in zake onroerend goed, dat op dezelfde wijze gerechtelijk gewaardeerd kan worden, daarvoor geldt echter de verkoopwaarde) en in zake effecten: Hof 's-Hertogenbosch 20 Juni 1931, N.J. 1931 p. 1170, P.W. 13092, bevestigd bij arrest H.R. 8 Juni 1932, N. J. 1932 p. 347, P.W. 13257.

Een klein verschil tusschen twee deskundigen kan van grooten invloed zijn op den uitslag der waardeering, bijv. A. schat 150%, B. 150%, C. 92%, waarde dus 150%. Als B slechts 1% hooger, dus op 151% had getaxeerd, was de waarde $1/3 \times (150 + 151 + 92) = 131\%$. Inderdaad een wonderlijk resultaat van een hoogere schatting. Volgens *Klaassen*, de Successiewet, 5de druk blzd. 369, had de wetgever daarom beter gedaan altijd het gemiddelde van de drie schattingen als grondslag te nemen. Ik betwijfel of dit wenschelijk is, want nu kunnen als een der deskundigen in strijd met den door hem afgelegden eed opzettelijk onredelijk te hoog of te laag schat, de beide anderen over hun klein verschil heenstappen en zoo een redelijke taxatie bereiken. Voor de deskundigen onderling is ieders persoonlijk gevoelen natuurlijk niet geheim.

Het eindresultaat van de schatting der deskundigen strekt nu verder tot grondslag voor de herrekening van het successierecht. Dit is altijd verschuldigd over het bedrag, dat de deskundigen hooger hebben geschat, maar voor de boete laat de wet een speling toe van een achtste der aangegeven waarde. Is de schatting 1/8 of meer hooger dan was aangegeven (bijv. aangifte 120%, schatting 135%) dan is een boete verschuldigd gelijk aan het meerdere recht en dan komen de kosten ten laste van aangevers, is de schatting minder dan 1/8 hooger dan is geen boete verbeurd en betaalt de Staat de kosten.

Als de aangevers vóór den dienenden dag vrijwillig aan het exploit voldoen wordt de boete tot op de helft teruggebracht, onverschillig of de verhooging meer of minder dan 1/8 der aangegeven waarde beloopt (art. 63 der Successiewet). Deze laatste bepaling dient mede om de verleiding, het te wagen met een te lage aangifte, zoo klein mogelijk te maken.

De eigenlijke gerechtskosten zijn geen andere dan enkele guldens voor het deurwaardersexploit, advocaten of procureurs komen er niet bij te pas; de gerechtelijke waardeering wordt echter duur door de belooning der deskundigen. Deze, als regel min of meer gebaseerd op bestaande makelaarstarieven, is vrij hoog, noodzakelijk om bekwame en betrouwbare deskundigen te verkrijgen en billijk, omdat niet de werkuren doch de deskundigheid betaald moet worden, maar de hooge kosten zijn wel een schaduwzijde der waardeering.

De boete werkt nuttig, preventief en als opzettelijk te laag is aangegeven. Als echter de aangifte te goeder trouw te laag is, wat licht kan voorkomen omdat taxatie der geldswaarde van incourante fondsen zeer moeilijk is, dan is de boete onbillijk.

Op grond van deze overweging en mede om de kosten zooveel mogelijk te beperken, heeft de Minister van Financien bij aanschrijving van 10 September 1934 no. 116 (P.W. 13059) de volgende regeling getroffen.

[1]) P.W. = Periodiek Woordenboek van Administratieve en Gerechtelijke Beslissingen in zake van Vermogensbelasting, Registratie, Zegel, Hypotheken, Successierecht, Kadaster, Notariaat enz. enz.

De ontvanger is bevoegd, als hij meent dat incourante effecten te laag zijn aangegeven, den aangevers om minnelijke verhooging te vragen. Vóórdien had hij deze bevoegdheid niet, maar moest hij rauwelijks de gerechtelijke waardeering aanzeggen. Blijkt overeenstemming omtrent de minnelijke verhooging niet mogelijk, dan is de ontvanger bevoegd zich met de aangevers te verstaan over de benoeming van twee deskundigen (één deskundige minder dus dan bij de gerechtelijke waardeering) om de waarde vast te stellen. Belanghebbenden moeten vooraf schriftelijk verklaren, de kosten der schatting te zullen betalen en zich bij de schatting der deskundigen neer te leggen, terwijl bij verschil van meening tusschen de deskundigen het gemiddelde hunner schattingen als de juiste waarde zal gelden. Uiteraard is ook de ontvanger aan die schatting gebonden.

Tot gelijke wijze van handelen is de ontvanger bevoegd, indien belanghebbenden vóór of bij het doen der aangifte zich tot hem wenden ten aanzien van de waardebepaling van incourante effecten.

De schatting geschiedt op dezelfde wijze als hiervoor omschreven. Partijen hebben het recht bij het onderzoek aanwezig te zijn, besprekingen met de deskundigen worden gevoerd enz.

Na deze Ministerieele aanschrijving wordt uit den aard der zaak de gerechtelijke waardeering van incourante effecten slechts zelden meer aangezegd. Dit geschiedt nog in geval van vermoedelijke kwade trouw en van ontoelaatbare nonchalance bij de aangifte. (P.W. 13810). Voorts blijft de gerechtelijke waardeering, het zij met eenigen nadruk gezegd, de noodzakelijke stok achter de deur als de onderhandelingen van de zijde der aangevers niet vlotten.

Aan het slot van zijn interessant artikel in dit blad van Juni en Juli jl. „Waardeering van incourante fondsen'' wijst de Heer *W. H. Meijburg* er op dat tengevolge van het verschil in methode bij het Successierecht en de Vermogensbelasting soms een verschillende geldswaarde van incourante fondsen wordt verkregen, terwijl beide wetten dezelfde criteria voor de waardebepaling inhouden.

De kern van het verschil in methode ligt hierin dat voor het Successierecht, anders dan voor de Vermogensbelasting, bekwame en betrouwbare lieden uit het zakenleven worden ingeschakeld, niet als *adviseurs*- — ook de Raad van Beroep raadpleegt wel deskundigen — maar als *arbiters*.

Dit heeft onmiskenbare voordeelen. Beide partijen krijgen ruimschoots gelegenheid op ongedwongen wijze met de deskundigen en met elkaar van gedachten te wisselen en hunne opvattingen te toetsen aan het deskundig oordeel der experts, daardoor wordt clichéwerk en ambtelijke verstarring voorkomen en wordt het billijkheidsgevoel van contribuabelen — een zeer belangrijke factor — zooveel mogelijk bevredigd.

De techniek der Successiewet is, niet alleen op dit punt, geheel anders dan die van onze nieuwe belastingwetten en het schijnt mij wel wenschelijk dat zij in overeenstemming wordt gebracht met die van de Vermogensbelasting, dus gemoderniseerd wordt; maar als dit zou gebeuren, dan zou ik toch gaarne zien dat voor de vaststelling der geldswaarde van incourante effecten voor het successierecht — éénmalige heffing met hoog, vaak zeer hoog tarief — een regeling behouden bleef ongeveer als de hierboven beschrevene.

A. J. RANT

DE BETEEKENIS VAN DE ZEGGENSCHAP OVER HET BESTUUR VAN DE VENNOOTSCHAP VOOR DE WAARDE VAN HET AANDEEL

De vereerende opdracht van de Redactie van Uw blad, een artikel te schrijven over dit onderwerp, leidt er toe allereerst eenige woorden te wijden aan het begrip: „Zeggenschap over het Bestuur''.

Deze zeggenschap heeft vanzelfsprekend, en wel in den meest omvattenden zin de aandeelhouder, die een dusdanig aantal aandeelen eener naamlooze vennootschap bezit, dat hij, hoe ook de statuten dier vennootschap geredigeerd zijn, in staat is, zijn wil aan vergaderingen van aandeelhouders op te leggen en — mede als gevolg daarvan — de gestie der besturende colleges te bepalen. Heeft de vennootschap verscheidene soorten van aandeelen uitgegeven, en komen aan die onderscheidene soorten bijzondere statutaire rechten toe, dan zal de hoogerbedoelde aandeelhouder een zoodanig aantal aandeelen van iedere soort moeten bezitten, dat hij zijn wenschen en eischen ook in de afzonderlijke vergaderingen van houders dier speciale aandeelen doorzetten kan.

Naast dit geval, waarin een aandeelhouder alle aandeelen van eene naamlooze vennootschap bezit of althans een zoo groot aantal, dat hem de macht over de vennootschap toekomt, zullen wij nog een andere positie moeten bespreken. In vele statuten van naamlooze vennootschappen toch worden groote bevoegdheden toegekend, hetzij aan de besturende colleges, hetzij aan een kleine categorie bijzondere aandeelen, die het bemoeilijken veranderingen te brengen in de besturende colleges en in het bestuursbeleid.

Wij hebben hier te denken aan statutaire bepalingen, die het recht toekennen bindende voordrachten op te maken voor te doene benoemingen, en verder voorschrijven, dat verleening van ontslag aan- of schorsing van bestuurders of commissarissen afhankelijk zal zijn van zeer groote stemmenmeerderheden; dat wijziging in de statuten slechts geschieden kan op voorstel van de bedoelde groep; dat voorstellen van aandeelhouders — andere dan die tot schorsing of ontslag van bestuurders en commissarissen — vooraf moeten zijn goedgekeurd door de groep, etc. etc.

Stellig is er dan wel geen sprake van *de* zeggenschap, van een „majority-shareholder'', doch de positie van de bedoelde groep, is in die gevallen zoo sterk, dat zij die van den eerstbesproken aandeelhouder sterk benadert.

Het lijkt wel haast overbodig er op te wijzen, dat bij beschouwingen over de positie van de minderheids-aandeelen uitgegaan moet worden van het standpunt, dat de majority-shareholder geen abnormaal gebruik maakt van zijn machtspositie, bijv. door het zich zelf of familieleden toekennen van ongemotiveerd hooge salarissen, dan wel door het aanbrengen van statutenwijzigingen, waardoor de minderheids-aandeelen „in den hoek worden gedrukt'' enz.

Men concludeere uit het voorgaande niet, dat naar m.m. in de praktijk dikwijls van machtsmisbruik door meerderheidsgroepen sprake zoude zijn. Integendeel meen ik dat men juist kan waarnemen, dat de minderheidsgroepen er doorgaans — vooral ook bij reorganisaties — beter afkomen, althans niet slechter behandeld worden, dan de houder(s) van het meerderheids-pakket en ik geloof te kunnen constateeren, dat menig dagblad- of tijdschriftartikel over het onderwerp machtsmisbruik door meerderheidsgroepen in de pen zoude zijn gebleven, hadden de schrijvers alle omstandigheden